

УДК: 347.724:347.462 ; 347.133.3

CERIF: S 144

DOI: 10.55836/Zbornik_PiP_2203A

др **Вања СЕРЈЕВИЋ***

судија Привредног суда у Зајечару, Србија

НЕУРЕЂЕНЕ ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ СМРТИ ФИЗИЧКОГ ЛИЦА КАО ЈЕДИНОГ ЧЛАНА И ЗАСТУПНИКА ДРУШТВА С ОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ

Сажетак

Предмет рада су правне последице смрти јединог члана и заступника друштва с ограниченом одговорношћу, анализирани у судском поступку по предлогу повериоца за отварање стечаја над тим друштвом, који је поднео суду пре окончања оставинског поступка. Анализа случаја је показала бројне системске недостицике из којих проистиче потреба за изменама и дојунама: Закона о стечају, Закона о привредним друштвима, Закона о наслеђивању, Закона о ванпарничном поступку, Закона о матичним књигама и Закона о поступку реинтеграције у Агенцији за привредне реинтеграције. Аутор у закључку износи предлоге за измену и дојуну наведених прописа.

Кључне речи: *стечај. – Смрт. – Наслеђивање. – Члан друштва. – Заступник.*

---

* Електронска адреса аутора: [vanjaserjevic@gmail.com](mailto:vanejserjevic@gmail.com).

I Увод

Пракса показује да релевантни прописи привредног права не уређују питање смрти јединог члана и заступника друштва с ограниченом одговорношћу на потпун и свеобухватан начин. Ово питање је нарочито од значаја када се ради о инсолвентним друштвима, и то када поверилац поднесе привредном суду предлог за покретање стечајног поступка након смрти јединог члана и заступника стечајног дужника. Управо је такав предлог поднет Привредном суду у Зајечару, пред којим су се појавила бројна и изузетно сложена питања правних и фактичких последица смрти јединог члана и заступника друштва, као и међусобне условљености и утицаја следећих прописа: Закона о стечају,¹ Закона о парничном поступку,² Закона о привредним друштвима,³ Закона о наслеђивању,⁴ Закона о ванпарничном поступку,⁵ Закона о матичним књигама⁶ и Закона о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре.⁷ Овај рад представља покушај да се академској и стручној јавности изложи проблем који је уочен у судској пракси – по својој природи веома практичан и животни условљен – али, истовремено, непотпуно и неадекватно уређен прописима. У поступку трагања за решењем насталог проблема, аутор у раду износи своје предлоге за ефективну примену релевантних прописа, као и за њихове измене и допуне у интересу поверилаца али и наследника умрлог члана и заступника друштва с ограниченом одговорношћу.

II Чињенични опис

Поверилац је поднео предлог за покретање стечајног поступка над друштвом с ограниченом одговорношћу. У поступку претходног

- 1 Закон о стечају, *Службени њасник РС*, бр. 104/2009, 99/2011 – др. закон, 71/2012 – одлука УС, 83/2014, 113/2017, 44/2018 и 95/2018.
- 2 Закон о парничном поступку – ЗПП, *Службени њасник РС*, бр. 72/2011, 49/2013 – одлука УС, 74/2013 – одлука УС, 55/2014, 87/2018 и 18/2020.
- 3 Закон о привредним друштвима – ЗПД, *Службени њасник РС*, бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 и 109/2021.
- 4 Закон о наслеђивању, *Службени њасник РС*, бр. 46/95, 101/2003 – одлука УС и 6/2015.
- 5 Закон о ванпарничном поступку, *Службени њасник СРС*, бр. 25/82 и 48/88, *Службени њасник РС*, бр. 46/95 – др. закон, 18/2005 – др. закон, 85/2012, 45/2013 – др. закон, 55/2014, 6/2015, 106/2015 – др. закон и 14/2022.
- 6 Закон о матичним књигама, *Службени њасник РС*, бр. 20/2009, 145/2014 и 47/2018.
- 7 Закон о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре, *Службени њасник РС*, бр. 99/2011, 83/2014, 31/2019 и 105/2021.

испитивања овог предлога, суд је по службеној дужности проверавао уписане податке о друштву у Регистру привредних субјеката, као и податке о физичком лицу које је уписано као једини члан и заступник тог друштва. На основу тако прибављених података, суд је утврдио да је друштво регистровано као једночлано друштво с ограниченом одговорношћу, чији је једини члан истовремено и једини заступник друштва, те да се ради о физичком лицу које је преминуло више од годину дана пре подношења предлога за покретање стечајног поступка. Према даље прибављеним подацима, заоставштину преминулог члана и заступника расправљена је пред надлежним основним судом, и то по предлогу пуномоћника супруге оставиоца, која је један од законских наследника (поред потомака).

Увидом у прибављени спис оставинског предмета, утврђено је да супруга оставиоца није пријавила његов удео у друштву с ограниченом одговорношћу као имовину која припада заоставштини – те да овај удео, правно и фактички (са позиције суда који је расправљао заоставштину), представља имовину оставиоца за коју се није знало да припада заоставштини у време доношења решења о наслеђивању.

Такође, увидом у јавно доступне податке Регистра привредних субјеката, суд је закључио да наследници, као ни било који орган јавне власти (који је у обављању службених дужности сазнао за смрт члана и заступника) – нису пријавили чињеницу смрти члана и заступника Агенцији за привредне регистре. Тачније, регистровани јавни подаци о члану и заступнику једночланог друштва с ограниченом одговорношћу више од годину дана не одговарају стварном, фактичком стању ствари – имајући у виду да је преминуло физичко лице више од годину дана након смрти и даље евидентирано као члан и заступник друштва.

Независно од тога, Агенција за привредне регистре је по службеној дужности објавила обавештење о постојању разлога из члана 546 став 1 тачка 10 Закона о привредним друштвима за покретање поступка принудне ликвидације над овим привредним друштвом – због недостављања финансијских извештаја за две узастопне пословне године које претходе години у којој се подносе финансијски извештаји.

III Правна питања

1. Закон о стечају

Закон о стечају, као посебни закон, уопште не уређује поступак стечаја над једночланим друштвом чији једини члан и заступник фактички не постоји у тренутку подношења предлога за покретање стечајног поступка.

Чланом 105 став 1 овог закона прописано је да отварањем стечајног поступка стечајни управник преузима целокупну имовину која улази у стечајну масу и њоме управља. У предметном случају се поставља питање: како поступити по претходној одредби, када стечајни дужник постоји само формално, јер нема заступника или другог органа управљања који има обавезу да у име стечајног дужника изврши примопредају имовине привредног друштва стечајном управнику?

Затим, чланом 61 став 3 у вези става 2 истог члана Закона о стечају прописано је да су следећа лица дужна да стечајном управнику одмах по позиву предају рачуноводствене исправе, пословне књиге, печате, кључеве и шифре стечајног дужника и да предају или омогуће приступ рачуноводственом софтверу: овлашћена лица стечајног дужника, пуномоћници и лица која за стечајног дужника врше финансијске послове и послове ревизије, чланови извршног, управног и надзорног одбора стечајног дужника, као и контролни чланови друштва. Као и код претходног питања, и овде се суочавамо са чињеницом да је једини члан и заступник друштва преминуо, а додатно и са чињеницом да годинама нису предавани финансијски извештаји друштва. Имајући у виду и то да је од смрти овог лица протекло више од годину дана, као и да његова супруга у оставинском поступку није пријавила удео оставиоца у друштву као део његове заоставштине – основано се може посумњати у то да су рачуноводствене исправе и пословне књиге непотпуне, неажурне, па чак и сакривене или уништене. С тим у вези је и проблем примене члана 109 Закона о стечају, којим је прописана обавеза стечајног управника да – у року од 30 дана од дана преузимања имовине и права стечајног дужника – састави почетни стечајни биланс у коме ће навести и упоредити активу и пасиву стечајног дужника (став 1), као и његова обавеза да суду и одбору поверилаца поднесе извештај о економско-финансијском положају дужника (заједно са почетним стечајним билансом) најкасније пет дана пре дана одржавања првог поверилачког рочишта (став 3).

Очигледно је да из истих разлога неће бити могућности ни за примену одредбе члана 61 став 1 Закона о стечају којом је прописана обавеза овлашћеног лица стечајног дужника да пружи све податке и обавештења на захтев стечајног судије и стечајног управника, и то без одлагања.

2. Привремени старалац заоставштине, као привремени заступник друштва

Чланом 7 став 1 Закона о стечају прописано је да се на питања која нису посебно уређена овим законом, сходно примењују одговарајуће одредбе закона којим се уређује парнични поступак.

Закон о парничном поступку садржи одредбе о постављању привременог заступника када се у току парничног поступка покаже да би редован поступак око постављања законског заступника туженом трајао дуго, па би због тога могле да настану штетне последице за једну или обе странке у поступку, при чему се за привременог заступника поставља адвокат по редоследу са списка адвоката који суду доставља надлежна адвокатска комора (члан 81 став 1). Према одредби члана 81 став 3 у вези става 2 тачка 1 ЗПП, суд може да постави привременог заступника и правном лицу које нема заступника, с обзиром на то да правно лице није парнично способно.

Поставља се питање да ли су ове одредбе применљиве у предметном случају, као и у стечајном поступку уопште, с обзиром на то да се односе на привремено заступање у парничном поступку, као и да постоји конкуренција тих одредби са одредбама Закона о привредним друштвима које се односе на институт привременог заступника.

Наиме, поступак постављања привременог заступника привредном друштву уређен је другим, посебним законом – Законом о привредним друштвима, те се овде појављује проблем конкуренције напред наведених одредби ЗПП са одредбама тог закона. Намеће се закључак да би требало применити одредбе Закона о привредним друштвима, према којима се привремени заступник привредног друштва поставља у ванпарничном поступку, на захтев заинтересованог лица.⁸ Тачније, одредбе ЗПП о постављању привременог заступника по редоследу са списка адвоката применљиве су само у парничном поступку, али не и у стечајном поступку који је, по својој природи, ванпарнични, па принцип разумности указује на природну и логичну везу између стечајног поступка и других ванпарничних поступака уређених Законом о привредним друштвима, као посебним законом.

С тим у вези, оправданим се поставља питање посебних квалификација лица које суд у ванпарничном поступку може поставити као привременог заступника привредног друштва. Као што смо видели, у парничном поступку се интереси обе странке задовољавају постављањем адвоката по редоследу са списка који суду доставља надлежна адвокатска комора. Међутим, привремени заступник стечајног дужника би требало да има посебна знања у области привредног и пословног права с обзиром на захтевне обавезе које заступник друштва има према напред поменутих одредбама Закона о стечају. Сматрамо да би, у вези са тим

8 Чланом 221 ставом 4 Закона о привредним друштвима прописано је да ако је друштво остало без директора, а нови директор не буде регистрован у регистру привредних субјеката у даљем року од 30 дана – члан друштва или друго заинтересовано лице може тражити да суд у ванпарничном поступку постави привременог заступника друштва.

проблемом, требало применити посебне одредбе о именовану привременог заступника капитала према Закону о приватизацији.⁹

Међутим, у предметном случају се проблем постављања привременог заступника продубљује и отвара додатно питање конкуренције посебних одредби закона којим се уређује наслеђивање. Наиме, чланом 172 став 2 Закона о привредним друштвима („Пренос удела путем наслеђа“) прописано је да суд надлежан за спровођење оставинског поступка иза преминулог члана друштва може, на захтев друштва или једног од наследника преминулог члана друштва, поставити привременог стараоца заоставштине, који ће у име и за рачун наследника преминулог члана друштва вршити чланска права у друштву. С тим у вези, чланом 210 став 2 Закона о наслеђивању прописано је да суд може привременог стараоца заоставштине поставити и на захтев оставиочевих поверилаца, испорукопримца или корисника налога.

Као што смо у чињеничном опису случаја навели, оставински суд је расправио заоставштину, али до доношења решења о наслеђивању није имао сазнања да је имовину оставиоца чинио и његов удео у друштву с ограниченом одговорношћу. Наведени пропуст се може отклонити применом релевантних одредби Закона о ванпарничном поступку. Наиме, чланом 128 став 1 овог закона прописано је да, ако се по правноснажности решења о наслеђивању или решења о легату пронађе имовина, за коју се у време доношења решења није знало да припада заоставштини, суд неће поново расправљати заоставштину, већ ће ову имовину новим решењем расподелити на основу раније донесеног решења о наслеђивању. Такође, према одредби члана 100 став 3 истог закона, ако попис имовине није извршен, суд може на основу података заинтересованих лица сам утврдити имовину која улази у заоставштину.

Закључујемо да би привременог заступника друштва с ограниченом одговорношћу, чији је једини члан и заступник преминуо, требало да постави суд надлежан за спровођење оставинског поступка (основни суд према месту последњег пребивалишта, односно боравишта оставиоца), и то на захтев једног од наследника, али и других заинтересованих лица, међу којима су и оставиочеви повериоци, као и повериоци поманутог привредног друштва.

Проистиче да је поверилац у предметном случају требало да поднесе предлог оставинском суду за постављање привременог стараоца

---

9 Закон о приватизацији, *Службени гласник РС*, бр. 83/2014, 46/2015 и 112/2015. Чланом 42 ставом 2 овог закона прописане су квалификације лица које може бити именовано за заступника капитала, док су у ставу 4 истог члана описане дужности овог заступника.

заоставштине. Тек по постављању овог стараоца, односно заступника, поверилац може поднети предлог привредном суду за покретање стечајног поступка.

3. Удео преминулог члана друштва као део његове заоставштине

Закон о привредним друштвима у члану 172 уређује питање преноса удела путем наслеђа. Наведеним чланом је, наиме, прописано да у случају смрти члана друштва с ограниченом одговорношћу наследници тог члана стичу његов удео у складу са законом којим се уређује наслеђивање (став 1). На захтев друштва или једног од наследника преминулог члана друштва, суд надлежан за спровођење оставинског поступка иза преминулог члана друштва може поставити привременог стараоца заоставштине који ће у име и за рачун наследника преминулог члана друштва вршити чланска права у друштву (став 2).

Предметни судски случај потврдио је да у правном систему Републике Србије није успостављен правни основ и механизам који омогућава узајамну размену података о смрти члана друштва између надлежне службе за вођење матичних књига, оставинског суда, јавног бележника и Агенције за привредне регистре.

Закључујемо да би поменути размену података између надлежних институција требало успоставити одмах по пријави смрти физичког лица које је имало статус члана у привредном друштву, како би оставински суд у најкраћем року након дана смрти могао по службеној дужности да постави привременог стараоца заоставштине, који ће у име и за рачун наследника оставиоца вршити чланска права у друштву. У случају да из било којих разлога оставински суд то, ипак, не учини – треба омогућити повериоцима оставиоца, односно повериоцима привредног друштва чији је оставилац био једини члан и заступник, да постављање привременог заступника друштва захтевају у ванпарничном поступку пред привредним судом, у складу са чланом 221 став 4 ЗПД.

Као што смо видели, оставински поступак у предметном случају вођен је пред надлежним основним судом на предлог супруге оставиоца, која није пријавила удео у друштву као део имовине оставиоца коју би требало расправити. Удео у друштву с ограниченом одговорношћу представља јавно доступан податак који се региструје у складу са Законом о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре. Међутим, није доступна претрага ове врсте података према личним подацима физичких лица која су регистрована као чланови друштва,

те је оставинском суду и јавном бележнику¹⁰ ускраћена могућност утврђивања и провере ових података по службеној дужности при састављању смртовнице, односно пописа и процене имовине умрлог. Предлог је да се ови недостаци у систему регистрације привредних субјеката отклоне, како би се омогућила већа транспарентност и размена података који су битни за потпуно и ефективно расправљање заоставштине преминулог члана друштва с ограниченом одговорношћу.

IV Поступање суда по предметном предлогу повериоца

Суд је одбацио предлог повериоца за покретање стечајног поступка, с позивом на све напред наведене одредбе Закона о привредним друштвима и Закона о наслеђивању. У образложењу одлуке је наведено да је постојање разлога за покретање стечајног поступка над дужником (као странком у том поступку) могуће ценити тек пошто стечајни дужник добије привременог стараоца заоставштине у смислу члана 172 став 2 ЗПД и члана 210 став 2 Закона о наслеђивању, или привременог заступника друштва у смислу члана 221 став 4 Закона о привредним друштвима. С обзиром на то да је Агенција за привредне регистре објавила обавештење о постојању разлога за покретање поступка принудне ликвидације, суд је у одлуци указао и на потребу решавања проблема конкуренције између стечајног поступка и поступка принудне ликвидације – којим се, услед његове сложености, овде нећемо бавити.

У поступку одлучивања о предлогу повериоца за покретање стечајног поступка, суд је извршио увид у списе оставинског предмета надлежног основног суда и утврдио да приликом састављања смртовнице није извршен попис и процена имовине оставиоца, те да предметни удео оставиоца у привредном друштву (једночланом друштву с ограниченом одговорношћу) није био предмет расправљања у оставинском поступку који је правноснажно окончан решењем о наслеђивању.

Сагласно утврђеним чињеницама и напред цитираним одредбама принудних прописа, Привредни суд у Зајечару је по службеној дужности упутио допис надлежном оставинском суду – којим га је обавестио о постојању удела у друштву, као имовине за коју се у време доношења решења о наслеђивању није знало да припада заоставштини. С тим у вези, указао је на потребу да се овај удео новим решењем расподели на

---

10 Према одредби члана 92 става 2 Закона о ванпарничном поступку, када прими извод из матичне књиге умрлих, оставински суд доноси решење којим поверава јавном бележнику да састави смртовницу. Такође, јавни бележник врши попис и процену имовине умрлог на основу одлуке суда (чл. 96 ст. 1). Најзад, оставински суд по пријему смртовнице може донети решење којим спровођење оставинског поступка поверава јавном бележнику (чл. 110а).

основу раније донетог и правноснажног решења о наслеђивању, те да је такво решење потребно доставити Агенцији за привредне регистре ради уписа података о преносу удела путем наслеђа. Посебно је наглашена хитност у поступању, имајући у виду да постоје повериоци друштва с ограниченом одговорношћу које нема заступника и о чијој имовини се након смрти оставиоца (као јединог члана и заступника) нико не стара, нити њоме управља и спроводи одговарајуће мере обезбеђења.

V Закон о привредним друштвима – недоследности у погледу последица смрти члана привредног друштва

Чини се да одредбе ЗПД о последицама смрти члана привредног друштва нису доследне, с обзиром на то да то питање на различите начине уређују у односу на поједине правне форме привредних друштава.

1. Ортакчко друштво

Када је у питању ортакчко друштво, Закон у члану 119 став 1 одређује да се удео ортака не наслеђује у случају његове смрти, изузев ако је уговором о оснивању одређено да друштво наставља да послује са наследницима преминулог ортака. Дакле, последице смрти ортака првенствено уређују одредбе уговора о оснивању. Међутим, ако ортаци ово питање нису уредили на наведени начин уговором о оснивању, примењује се опште правило, према коме се удео преминулог ортака не наслеђује, већ распоређује сразмерно на преостале ортаке.

У случају да су ортаци, ипак, уговором о оснивању друштва утврдили да друштво наставља да послује са наследницима преминулог ортака – примена такве уговорне одредбе није безусловна, већ зависи од воље наследника. Наиме, одредбом члана 119 став 2 ЗПД предвиђена је сагласност наследника да ступе на место преминулог ортака. Према одредби става 3 истог члана, наследници могу у року од 30 дана од дана правноснажног окончања оставинског поступка да захтевају од друштва да ступе на место преминулог ортака. С друге стране, ако наследници изричито изјаве да не желе да ступе на место овог ортака, или у року из става 3 то не захтевају од друштва – удео преминулог ортака се распоређује сразмерно на преостале ортаке. Такође, ако само неки од наследника не ступе на место преминулог ортака у складу са претходним одредбама, онда они имају право на исплату накнаде за удео сразмерно свом наследном делу, у складу са одредбама члана 122 овог закона (члан 119 став 4).¹¹

11 С тим у вези, од значаја је одредба члана 122 став 3 ЗПД, према којој је ортак који иступа из друштва – ако је вредност имовине друштва на дан иступања недовољна

Међутим, нема законских одредби о одговорности наследника за оставиочеве дугове до висине вредности наслеђене имовине, имајући у виду неограничену солидарну одговорност ортака за обавезе друштва.¹² Такође, законом није уређено ни питање повезаности и конкуренције ових одредби са релевантним одредбама Закона о наслеђивању и Закона о ванпарничном поступку – у погледу права наследника да приме наслеђе које им припада по закону или тестаменту, или да се одрекну од наслеђа. С тим у вези, чланом 214 Закона о наслеђивању прописано је да је изјава о одрицању од наслеђа неопозива и да не може бити дата под условом или роком, као и да одрицање од наслеђа не може бити делимично.

2. Командитно друштво

За разлику од ортачког друштва, ЗПД не препушта ово питање уговору о оснивању друштва, већ исто непосредно уређује принудним одредбама члана 137. Када су у питању командитори, Закон у ставу 1 овог члана прописује да командитно друштво не престаје у случају смрти командитора, док је одредбом става 2 прописано да наследници командитора ступају на његово место. С тим у вези, Закон не прописује потребну сагласност наследника командитора да ступе на његово место, те се чини да је наследницима то наметнуто као обавеза уколико се у оставинском поступку прихвате наслеђа које им припада на основу закона или тестаamenta командитора, као оставиоца.

С друге стране, одредбама става 4 и 5 истог члана уређене су последице смрти комплементар, али на нејасан и, чини се, непотпун начин. Наиме, Закон у члану 137 став 4 прописује последице смрти *јединог* комплементар, те се поставља питање последица смрти комплементар када командитно друштво има више од једног комплементар. Сагласно одредби става 4, у случају смрти јединог комплементар друштво наставља да послује са наследницима преминулог комплементар, ако наследници у року од три месеца од дана правноснажног окончања оставинског поступка захтевају упис промене комплементар у регистар. Дакле, за разлику од ортачког друштва, није потребно да овај пренос удела комплементар по основу наслеђа буде предвиђен уговором о оснивању, нити се захтева изричита сагласност наследника, као ни њихова обавеза подношења захтева друштву да ступе на место преминулог комплементар. Недоследно аналогној одредби члана 119 став 3

за покриће обавеза друштва – у обавези да исплати друштву део непокривеног износа сразмерно свом уделу у друштву у року од шест месеци, ако уговором о оснивању није одређен други рок.

12 Чланом 222 Закона о наслеђивању прописано је да наследник одговара за оставиочеве дугове до висине вредности наслеђене имовине.

ЗПД (којом је прописан рок од 30 дана од дана правноснажног окончања оставинског поступка, у коме наследници ортака могу да захтевају од друштва да ступе на место преминулог ортака) – одредбом члана 137 став 4 ЗПД се од наследника (*јединоі*) комплементара очекује, тј. захтева (у случају да имају намеру да ступе на место преминулог комплементара) да у року од три месеца од дана правноснажног окончања оставинског поступка поднесу захтев за упис промене у регистар. У случају да то не учине у овом року, имају право на исплату накнаде за удео сразмерно свом наследном делу, сагласно одредби става 5 истог члана у вези члана 122 ЗПД.

Као и у случају ортачког друштва, и овде нема одредби о одговорности наследника за обавезе преминулог комплементара до висине наслеђене имовине, нити је уређено питање повезаности и конкуренције наведених одредби са правом наследника да приме наслеђе које им припада по закону или тестаменту, или да се одрекну од наслеђа.

3. Друштво с ограниченом одговорношћу

ЗПД у члану 172 став 1 изричито прописује да наследници преминулог члана друштва стичу његов удео у складу са законом којим се уређује наслеђивање. Нема, међутим, одредби о року у коме су наследници дужни да захтевају упис промене у регистар, као ни одредби о последицама смрти *јединоі* члана друштва. Проистиче да, за разлику од напред анализираних одредби о последицама смрти ортака и комплементара, наследници преминулог члана друштва с ограниченом одговорношћу немају право на опредељење у погледу преузимања удела оставиоца и настављања пословања друштва – осим у случају одрицања од наслеђа у оставинском поступку, у складу са општим правилима закона којим се уређује наслеђивање. Закључак је да ЗПД уводи посебан режим наслеђивања у односу на удео ортака и комплементара, који је независан од општег режима наслеђивања по закону којим се уређује наслеђивање, те се оправдано може поставити питање уставности тих одредби.¹³ С друге стране, ЗПД не уводи посебан режим наслеђивања у односу на удео преминулог члана друштва с ограниченом одговорношћу (као ни у односу на удео преминулог командитора), али не садржи ни одредбе о обавези наследника да у одређеном року по правноснажном окончању оставинског поступка (или након смрти члана друштва) поднесу захтев за упис промене у регистар. Као што је у претходном делу рада наведено, недостају и битне одредбе о последицама смрти јединог

13 Чланом 59 ставом 1 Устава Републике Србије прописано је: „Јемчи се право наслеђивања, у складу са законом“. Устав Републике Србије, *Службени гласник РС*, бр. 98/2006 и 115/2021.

члана и заступника друштва – посебно о последицама на поступке који за циљ имају престанак друштва,¹⁴ покренуте након смрти јединог члана и заступника, а пре постављања привременог стараоца заоставштине у оставинском поступку, или привременог заступника друштва у посебном ванпарничном поступку.

VI Нека запажања из упоредног права

Правна литература о статусу једночланог привредног друштва након смрти члана у америчком праву указује да ово питање није уређено на јединствен начин.¹⁵ Пре свега, оснивачима једночланих компанија остављено је право да последице смрти члана одреде у оснивачком акту или другом организационом акту компаније (*organizational documents*). Приметно је, међутим, да у стварности преовлађује одсуство уређења последица смрти у компанијским актима, а тамо где то јесте случај – да последице смрти на опстанак и пословање компаније нису уређене на адекватан и потпун начин. У таквим случајевима се примењују законска правила о последицама смрти јединог члана компаније са ограниченом одговорношћу (*default statutory rules*). У федералним државама, какве су Сједињене Америчке Државе (САД), постоје разлике у законским решењима федералних јединица, што је дало повода процесима унификације (уједначавања) права. Тако су настала и развила се четири различита модела једнообразних правила. Према првом моделу, компанија по сили закона престаје након смрти јединог члана.¹⁶ Други понуђени модел заступа правило по коме до престанка компаније након смрти јединог члана може доћи само на основу судске одлуке донете по захтеву лица који је правни следбеник преминулог члана.¹⁷ Трећи модел допуњује други, увођем јасне могућности замене преминулог члана, као начина и пуноважног основа за опстанак компаније у формалном (правном) и фактичком (пословном) смислу.¹⁸ Према овом моделу, до престанка компаније неће доћи ако у наредном периоду од 90 дана након смрти јединог члана – његов законски заступник (енг. *legal / representative*) одреди лице које ће постати члан компаније до истека тог

---

14 Стечај (по предлогу повериоца) или принудна ликвидација (по службеној дужности Агенције за привредне регистре).

15 Наведено према: F. Philip Manns Jr., Timothy M. Todd, „Issues Arising upon the Death of the Sole Member of a Single-Member LLC“, *Marquette Law Review*, Nr. 3/2016, 725.

16 АБА Прототип закона (*ABA Prototype Act [1992]*).

17 ULLCA Јединствени закон о друштвима са ограниченом одговорношћу (*ULLCA – Uniform Limited Liability Company Act [1996]*).

18 RULLCA Ревидирани јединствени закон о друштвима са ограниченом одговорношћу (*RULLCA – Revised Uniform Limited Liability Act [2006]*).

периода – наравно, уз сагласност тј. пристанак тог лица. У пракси се, међутим, јавио проблем око тумачења појма законског заступника преминулог члана компаније. Последњи, четврти модел преузима решење понуђено претходним моделом, с тим што одлуку о именовању новог члана не доноси законски заступник преминулог члана, већ сва лица на која су прешла права преминулог члана (наследници), и то једногласно.¹⁹

VII Закључак

Анализом чињеничног основа једног судског случаја и његових правних последица, потврдили смо постојање значајних системских недостатака који се односе на статусне и наследноправне последице смрти физичког лица које је једини члан и заступник друштва с ограниченом одговорношћу.

У циљу превазилажења описаних проблема, потребно је системски уредити електронску размену чињенице о смрти физичког лица између следећих субјеката: Регистра матичних књига,²⁰ оставинског суда према месту пребивалишта/боравишта умрлог у време смрти, јавног бележника и Агенције за привредне регистре. Потребно је, такође, омогућити претрагу чланова и заступника друштва с ограниченом одговорношћу (у оквиру успостављеног система електронске размене података) према ЈМБГ преминулог физичког лица.

Закон о наслеђивању и Закон о ванпарничном поступку би требало допунити одредбом о обавези оставинског суда да у року од пет дана од дана пријема податка о смрти лица, по службеној дужности, донесе одлуку о одређивању привременог заступника, који ће у име и за рачун тог друштва, предузимати правне радње и послове у оквирима законом прописаних надлежности скупштине друштва и органа управљања (заступника) друштва. С тим у вези, требало би при министарству надлежном за послове привреде или правосуђа установити регистар овлашћених заступника капитала, који могу бити именовани за привременог заступника друштва. Такође, изменама и допунама Закона о наслеђивању треба установити посебан наследноправни режим у односу на имовинска права оставиоца на уделу у друштву, тако што би се наследницима омогућило делимично одрицање од наслеђа само у односу на удео оставиоца у друштву. Тиме би се одредбе Закона о наслеђивању усагласиле са релевантним одредбама Закона о привредним друштвима које уређују последице смрти члана друштва.

19 АВА Ревидирани прототип закона (*ABA Revised Prototype Act [2011]*).

20 Регистар матичних књига је јединствена база података о личном стању грађана која се води у електронском облику. (Закон о матичним књигама, чл. 33 ст. 1).

Закон о привредним друштвима би требало изменити тако да одредбе о последицама смрти члана друштва буду усаглашене код свих релевантних правних форми (ортачког друштва, командитног друштва и једночланог друштва с ограниченом одговорношћу), као и са одредбама Закона о наслеђивању – у складу са примедбама изнетим у раду. Треба имати у виду и то да Закон о привредним друштвима не препознаје последице смрти јединог члана и заступника друштва с ограниченом одговорношћу на исти начин као последице смрти ортака и комплементара – ни у вези са прописаним разлозима за покретање поступка принудне ликвидације. Према члану 546 став 1 тачка 3 ЗПД, принудна ликвидација се покреће над ортачким друштвом у случају смрти ортака, ако друштво остане са једним ортаком, а ниједан од наследника преминулог ортака у складу са чланом 119 овог закона не буде уписан у регистар као члан друштва у року од три месеца од дана правноснажног окончања оставинског поступка. На исти начин је прописан и разлог за покретање поступка принудне ликвидације над командитним друштвом, у случају смрти *јединог* комплементара (члан 546 став 1 тачка 4 ЗПД). Међутим, Закон не препознаје смрт *јединог* члана друштва с ограниченом одговорношћу као разлог за покретање поступка принудне ликвидације, у случају да у року од три месеца од дана правноснажног окончања оставинског поступка наследник преминулог члана не буде уписан у регистар као члан друштва, те би га у том делу требало допунити и, с тим у вези, ревидирати одредбу члана 546 став 1 тачка 7 ЗПД.

Закон о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре треба допунити одредбама које се односе на системску електронску размену података између Регистра матичних књига и Агенције, као и на обавезу Агенције да у року од 24 сата од тренутка пријема податка о смрти физичког лица по службеној дужности изврши забележбу брисања тог лица у својству члана и заступника друштва. По пријему одлуке оставинског суда о одређивању привременог заступника друштва, Агенција би извршила упис брисања преминулог заступника (и члана) друштва, уз истовремени упис привременог заступника по одлуци суда.

Закон о стечају би требало ускладити са измењеним одредбама Закона о наслеђивању и Закона о ванпарничном поступку, тако што би посебним одредбама био уређен проблем стечаја над друштвом с ограниченом одговорношћу које је услед смрти остало без јединог члана и заступника. У складу са иновираним одредбама закона у области наслеђивања – према којима би оставински суд био дужан да у року од пет дана од дана пријема податка о смрти лица донесе одлуку о одређивању привременог заступника друштва у коме је оставилац имао статус јединог члана и заступника – потребно је прописати да ће

привредни суд одбацити предлог за отварање стечаја који је поднет према овом друштву пре него што оставински суд донесе одлуку о именовану привременог заступника, односно пре него што стечајни дужник добије привременог заступника у посебном ванпарничном поступку (према члану 221 став 4 ЗПД).

Коришћена литература

Manns Jr. F. Philip, Todd Timothy M., „Issues Arising upon the Death of the Sole Member of a Single-Member LLC“, *Marquette Law Review*, Nr. 3/2016.

Vanja SERJEVIĆ, PhD

Judge at the Commercial Court in Zaječar, Serbia

THE UNATTENDED LEGAL CONSEQUENCES OF THE DEATH OF THE SOLE MEMBER AND REPRESENTATIVE OF A SINGLE-MEMBER LIMITED LIABILITY COMPANY

Summary

The article deals with the legal consequences of the death of the sole member and representative of a single-member limited liability company, analysed in a judicial case upon the creditor's bankruptcy application against the company – which was filed before the ending of the intestate succession proceedings before the probate court. The analysis brought to light numerous deficiencies and discrepancies of the following systemic laws of the Republic of Serbia: The Bankruptcy Act, The Companies Act, The Succession Act, etc. Author makes proposals for the amendments of the pertinent acts of law in the conclusion.

Key words: *Bankruptcy. – Death. – Succession. – Company's member. – Representative.*

Датум пријема рада: 12. 4. 2022.

Датум прихватања рада: 20. 5. 2022.